

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/diplomacy

Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Foreign Affairs for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/dyplomacja

Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

Nota informacyjna nt. orzecznictwa Trybunału nr 246

Grudzień 2020 r.

Mile Novaković p. Chorwacji – skarga nr 73544/14

Wyrok z 17.12.2020 r. [Pierwsza Sekcja]

Art. 8

Art. 8 ust. 1

Poszanowanie życia prywatnego

Nieuzasadnione zwolnienie z pracy nauczyciela pochodzenia serbskiego za nieużywanie standardowego języka chorwackiego podczas lekcji, gdyż uznano, iż nie jest on w stanie dostosować się [do wymogów szkoły] z uwagi na wiek przedemerytalny: *naruszenie*

Fakty – Skarżący, były nauczyciel pochodzenia serbskiego, został zwolniony z pracy w szkole średniej we Wschodniej Sławonii (Chorwacja) za nieużywanie standardowego języka chorwackiego w nauczaniu. Miał wówczas 55 lat i 29 lat stażu pracy. Złożył odwołanie w sprawie zwolnienia, ale bez powodzenia. Po jego śmierci skargę przed Trybunałem kontynuowali w jego imieniu spadkobiorcy.

Prawo – Art. 8:

a) *Zastosowalność art. 8*

Bezpośrednim powodem zwolnienia skarżącego było posługiwanie się przez niego językiem serbskim w codziennej pracy nauczyciela, a także jego rzekoma niezdolność do przystosowania języka nauczania do wymogów stanowiska z powodu wieku. Język używany przez osobę siłą rzeczy tworzy część tożsamości etnicznej tej osoby stanowiącej istotny aspekt jej życia prywatnego. Ponadto wiek osoby stanowi część tożsamości fizycznej osoby. Obie [przesłanki] stanowiły powód zastosowania zaskarżonych środków. Art. 8 miał zatem zastosowanie do faktów niniejszej sprawy zgodnie z podejściem Trybunału opartym na powodach (*Denisov p. Ukrainie*).

b) *Czy doszło do uzasadnionej ingerencji na podstawie art. 8*

Zwolnienie skarżącego z pracy stanowiło ingerencję w jego prawo do poszanowania życia prywatnego. Została ona dokonana zgodnie z ustawą i realizowała uprawniony cel „ochrony praw innych osób”, mianowicie prawa uczniów uczęszczających do szkoły

do otrzymywania nauczania w języku chorwackim. Do ustalenia pozostała kwestia, czy ingerencja ta była „konieczna w społeczeństwie demokratycznym”.

Prawo krajowe zezwalało na nauczanie w językach mniejszości narodowych, zgodnie z właściwymi standardami prawa międzynarodowego obligującymi państwo między innymi do wspierania zachowania języków mniejszości narodowych. W tym względzie, kwestia używania konkretnego języka nauczania w szkole w przedmiotowym czasie nie była jednoznaczna. Sądy krajowe napotykały trudności w ustaleniu, w jakim języku skarżący powinien być nauczać. Choć na podstawie prawa krajowego wszystkie szkoły miały co do ogólnej zasady zapewniać lekcje w języku chorwackim, ze względu na specyfikę procesu pokojowej reintegracji w regionie niektóre szkoły we Wschodniej Sławonii zapewniały w tym czasie lekcje w językach mniejszości, w tym w języku serbskim. W przedmiotowej szkole zaledwie miesiąc przed kontrolą, która doprowadziła do zwolnienia skarżącego, wydana została ustna dyrektywa nakazująca, by wszystkie lekcje były prowadzone wyłącznie w języku chorwackim.

Kontrola została przeprowadzona jedynie wobec nauczycieli pochodzenia serbskiego po anonimowej skardze ze strony uczniów pochodzenia chorwackiego. Żaden z nauczycieli pochodzenia chorwackiego nie został poddany kontroli w celu ustalenia, czy w trakcie zajęć używa właściwego języka lub czy wypełnia inne regulacje ustawowe przy wykonywaniu swych obowiązków nauczycielskich. Zważywszy, że skarga uczniów została złożona jedynie przeciwko nauczycielom pochodzenia serbskiego, wyróżnienie pewnej grupy osób na podstawie języka, który jest blisko powiązany z ich pochodzeniem etnicznym, mogło, w szczególnym powojennym kontekście regionu istniejącym w tym czasie, w uzasadniony sposób rodzić kwestię zgodności z zakazem dyskryminacji zagwarantowanym zarówno przez Konwencję, jak i Konstytucję Republiki Chorwackiej.

Nie podważając wagi celu realizowanego przez rząd (ochrony prawa uczniów do nauczania w języku chorwackim) i znaczenia tego celu w szczególnych okolicznościach tego regionu w tamtym czasie, nigdy nie wzięto pod uwagę żadnych środków alternatywnych w stosunku do zwolnienia, które pozwoliłyby skarżącemu dostosować swoje nauczanie do obowiązującego ustawodawstwa.

Po pierwsze, przepisy prawa krajowego regulujące kontrole w oświacie przewidywały możliwość nakazania nauczycielowi skorygowania nieprawidłowości w pracy w określonym terminie. W dotyczącej skarżącego decyzji inspektora nie przedstawiono żadnego uzasadnienia, dlaczego zamiast tego rozwiązania postanowiono zastosować środek surowszy w postaci zakazania skarżącemu jakiegokolwiek pracy, co znacząco ingerowało w jego prawa.

Po drugie, na podstawie krajowego prawa pracy w sprawach o zwolnienie ze względów osobistych pracodawca był zobowiązany zapewnić pracownikowi dodatkowe przeszkolenie lub przekwalifikowanie na inne stanowisko, chyba że można było udowodnić, że takie przeszkolenie lub przekwalifikowanie byłoby bezcelowe. Uderzające jest to, że możliwość zapewnienia dodatkowego przeszkolenia lub przekwalifikowania została z góry odrzucona przez szkołę wyłącznie ze względu na wiek skarżącego i wysługę lat. Ponadto – mimo że ciężar dowodu spoczywał na pracodawcy – ani szkoła, ani sądy krajowe nie udzieliły szczegółowego i przekonującego wyjaśnienia, dlaczego wiek skarżącego stanowiłby niemożliwą do przewyciężenia przeszkodę dla dostosowania przez niego swojego planu nauczania, tak by mógł nauczać w standardowym języku chorwackim.

Gdy pracodawca lub właściwe władze krajowe powołują się na powody takie jak wiek lub niemożliwość przekwalifikowania pracownika, dla uniknięcia wrażenia arbitralności muszą przedstawić odpowiednie i przekonujące powody swojego wniosku. Jednakże władze krajowe nie uczyniły tego w kontekście nowo przyjętego standardu w szkole. Zważywszy na niezaprzeczalną bliskość obu języków oraz na fakt, że skarżący mieszkał i pracował w Chorwacji przez większość swojego życia zawodowego, trudno jest

zrozumieć, dlaczego opcja zapewnienia mu dodatkowego przeszkolenia w standardowym języku chorwackim nie została dodatkowo rozważona.

Mając na uwadze zwłaszcza szczególny powojenny kontekst regionu Wschodniej Sławonii w danym czasie, powyższe względy były wystarczające, by uznać, że zwolnienie skarżącego z pracy nie odpowiadało naglącej potrzebie społecznej ani nie było proporcjonalne do realizowanego celu.

Rozstrzygnięcie: naruszenie (sześcioma głosami do jednego).

Art. 41: przyznane 5000 euro tytułem szkody niemajątkowej.

(Zobacz także *Travaš p. Chorwacji*, nr 75581/13, 4 października 2016 r., [Nota informacyjna nr 200](#); *Denisov p. Ukrainie* [Wielka Izba], nr 76639/11, 25 września 2018 r., [Nota informacyjna nr 221](#)¹)

© Council of Europe/European Court of Human Rights
Niniejsze streszczenie przygotowane przez Kancelarię nie wiąże Trybunału.

Link do [Not informacyjnych nt. orzecznictwa](#)

¹ Tłumaczenie wyroku na język polski jest dostępne na stronie:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-206004>